

Wyrok z dnia 28 maja 2008 r.

II UK 303/07

Osoba prowadząca działalność rolniczą, będąca posiadaczem gospodarstwa rolnego bez tytułu prawnego, jest rolnikiem w rozumieniu art. 6 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.).

Przewodniczący SSN Roman Kuczyński, Sędziowie SN: Zbigniew Hajn, Romualda Spyt (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 28 maja 2008 r. sprawy z wniosku Wincentego K. przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego-Oddziałowi Regionalnemu w S. o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego, na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 6 marca 2007 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 6 marca 2007 r. Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku oddalił apelację ubezpieczonego Wincentego K. od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Słupsku z dnia 11 października 2005 r. Wyrokiem tym Sąd Okręgowy oddalił odwołanie ubezpieczonego od decyzji Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego-Oddziału Regionalnego w S. z dnia 28 lutego 2005 r. stwierdzającej ustanie rolniczego ubezpieczenia społecznego Wincentego K. w związku z wygaśnięciem umowy dzierżawy gospodarstwa rolnego.

W pisemnych motywach rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, z których wynika, że ubezpieczony w dniu 10 marca

1994 r. zawarł z Agencją Własności Rolnej Skarbu Państwa umowę dzierżawy gospodarstwa rolnego na okres 10 lat. Agencja wypowiedziała ubezpieczonemu umowę dzierżawy w dniu 28 lutego 2001 r. z uwagi na zaleganie przez dzierżawcę z zapłatą czynszu. Ubezpieczony nie wydał gospodarstwa rolnego jego właścicielowi, a sprawa rozwiązania umowy dzierżawy stanowi przedmiot sporu przed sądem polubownym, który dotąd nie został rozstrzygnięty. Jeśliby przyjąć, że umowa dzierżawy została bezzasadnie wypowiedziana, to i tak wygasłaby ona z dniem 1 stycznia 2004 r. W swoich rozważaniach Sąd Apelacyjny nie zgodził się z oceną prawną dokonaną przez Sąd Okręgowy, który stwierdził, że ubezpieczony nie mając tytułu prawnego do posiadania rzeczy, nie jest jej posiadaczem a jedynie dzierżycielem. Powołując się na treść art. 6 pkt 1 w związku z art. 7 ust. 1 pkt 1 i art. 16 ust. 1 pkt 1 oraz art. 38 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.) Sąd Apelacyjny wywiódł, że ubezpieczony, po wygaśnięciu umowy dzierżawy, utracił tytuł prawny do posiadania gospodarstwa rolnego. Jednakże posiadanie to stan faktyczny określonego władztwa nad rzeczą. Gospodarstwo rolne znajduje się nadal w faktycznym posiadaniu ubezpieczonego, który włada nim jako posiadacz zależny (art. 336 k.c.) - bez tytułu prawnego.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiódł ubezpieczony zarzucając w podstawach kasacyjnych naruszenie art. 6 pkt. 1 w związku z art. 7 ust. 1 pkt 1 i art. 16 ust. 1 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący stwierdził, że jest ona oczywiście uzasadniona z uwagi na to, iż zaskarżony wyrok w sposób oczywisty narusza przepisy wskazane w podstawach kasacyjnych

W uzasadnieniu skargi podniesiono, że zgodnie z art. 6 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników ilekroć w ustawie jest mowa o rolniku - rozumie się pełnoletnią osobę fizyczną, zamieszkującą i prowadzącą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym. W myśl tej definicji rolnikiem jest osoba będąca posiadaczem gospodarstwa rolnego. Odwołując się do treści art. 336 k.c. skarżący podkreślił, że posiadaczem rzeczy jest także ten, kto nią faktycznie włada jak użytkownik, zastawnik, najemca, dzierżawca lub mający inne prawo, z którym

łączy się określone władztwo nad cudzą rzeczą (posiadacz zależny). Utrata tytułu prawnego do posiadania zależnego nie powoduje utraty przymiotu posiadacza. Przepis art. 6 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie ogranicza posiadania do posiadania gospodarstwa na podstawie tytułu prawnego, bowiem nie wynika to z jego brzmienia. Oczywiście jest, że posiadanie nie zawsze odpowiada prawu, więc gdyby wolą ustawodawcy byłoby wyeliminowanie takiego posiadania, wyraziłby to wprost w przepisie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest uzasadniona. W myśl art. 336 k.c. posiadaczem rzeczy jest zarówno ten, kto nią faktycznie włada jak właściciel (posiadacz samoistny), jak i ten, kto nią faktycznie włada jak użytkownik, zastawnik, najemca, dzierżawca lub mający inne prawo, z którym łączy się określone władztwo nad cudzą rzeczą (posiadacz zależny). Według panującego poglądu doktryny posiadanie to stan faktyczny określonego władztwa nad rzeczą, który występuje przy równoczesnym istnieniu fizycznego elementu władania rzeczą, określanego jako *corpus possessionis*, oraz psychicznego elementu *animus rem sibi habendi*, rozumianego jako zamiar władania rzeczą dla siebie. Przepis ten nie uzależnia przymiotu posiadacza rzeczy od tytułu prawnego do władania rzeczą.

Z kolei wedle definicji ustawowej zawartej w art. 6 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników „rolnik” to osoba fizyczna, pełnoletnia, zamieszkująca i prowadząca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym. Wśród przesłanek wskazanych w tym przepisie, definiujących to pojęcie, ustawodawca zawarł wymóg posiadania przez rolnika gospodarstwa rolnego, w którym prowadzi działalność rolniczą. Nie budzi wątpliwości, że chodzi w tej normie o instytucję posiadania znaną prawu cywilnemu i określoną w przepisie art. 336 k.c. Nie ma zatem podstaw, aby posiadanie w rozumieniu tego przepisu ograniczać do władztwa opartego wyłącznie na tytule prawnym. Także cel ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie sprzeciwia się takiemu rozumieniu omawianego przepisu. Ma ona obejmować ubezpieczeniem społecznym osoby utrzymujące się z działalności rolniczej, która to działalność - jak każda aktywność zawodowa - powinna rodzić obowiązek ubezpieczenia społecznego. Stąd uprawniony jest wniosek, że osoba prowadząca

działalność rolniczą, będąca posiadaczem gospodarstwa rolnego - bez tytułu prawnego, jest rolnikiem w rozumieniu art. 6 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, jeśli spełnia pozostałe przesłanki wynikające z tego przepisu.

Z ustalonego przez Sąd stanu faktycznego wynika, że ubezpieczony w dacie wydania zaskarżonej decyzji i nadal jest posiadaczem zależnym gospodarstwa rolnego. Jeżeli zatem spełnia on pozostałe przesłanki pozwalające go uznać za rolnika, w tym także warunek prowadzenia działalności rolniczej, podlega rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu - wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu - na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 1 oraz - emerytalno-rentowemu - na podstawie art. 16 ust. 1 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Wskazać przy tym należy, że w uzasadnieniu zaskarżonej przez ubezpieczonego decyzji organu rentowego powołano się na zaprzestanie prowadzenia działalności rolniczej i nie wiadomo, czy wniosek ten wyprowadzono jedynie z faktu wygaśnięcia umowy dzierżawy, czy też z innych względów.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na mocy art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku. O kosztach orzeczono na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

=====